

Sygn. VUa 45/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2016 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Marczyńska (spr.)

Sędziowie: SSO Urszula Sipińska-Sęk

SSR (del.) Marzena Foltyn- Banaszczyk

Protokolant: Bożena Sobczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku K. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o odszkodowanie z tytułu zwiększonego uszczerbku na zdrowiu

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 października 2014r. sygn. IV U 163/13

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że ustalony zwiększony uszczerbek na zdrowiu z tytułu choroby zawodowej u wnioskodawcy K. W. obniża z 60% (sześćdziesięciu procent) do 40% (czterdziestu procent);*
- 2. oddala apelację w pozostałej części;*
- 3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. na rzecz wnioskodawcy K. W. kwotę 120,00 zł (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.*

Sygn. akt V Ua 45/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 kwietnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił wnioskodawcy K. W. prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu zwiększonego uszczerbku na zdrowiu. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że ustalony orzeczeniem z dnia 23 grudnia 1996 roku uszczerbek na zdrowiu w wysokości 40 % nie uległ zwiększeniu i nadal wynosi 40%.

W odwołaniu z dnia 21 maja 2013 roku wnioskodawca wniósł o zmianę powyższej decyzji, podnosząc, że stan jego zdrowia w ciągu 17 lat od poprzedniego badania uległ pogorszeniu i pogorszenie to pozostaje w związku ze stwierdzoną u niego chorobą zawodową.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w piśmie z dnia 12 czerwca 2013 roku wniósł o oddalenie odwołania, podnosząc że zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

Wyrokiem z dnia 2 października 2014 roku Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie IV U 163/13 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy K. W. jednorazowe odszkodowanie z tytułu zwiększonego uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej w wysokości odpowiadającej 60% uszczerbku na zdrowiu oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. na rzecz wnioskodawcy K. W. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawca K. W. w okresie od dnia 12 marca 1966 roku do dnia 30 listopada 1991 roku pracował w Zakładach (...) w T., pozostając w narażeniu na (...). Decyzją z dnia 16 października 1996 roku nr (...) Państwowy Terenowy Inspektor Sanitarny stwierdził u K. W. chorobę zawodową – przewlekłe zatrucie dwusiarczkiem węgla pod postacią zespołu psychoorganicznego. Orzeczeniem z dnia 23 grudnia 1996 roku Komisja Lekarska do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia ZUS stwierdziła u wnioskodawcy zespół psychoorganiczny z cechami otępienia w przebiegu przewlekłego zatrucia (...) oraz zwyrodnienie mięśnia sercowego z nadciśnieniem tętniczym. W 2002 roku otępienie intelektualne K. W. miało postać wyraźnego obniżenia funkcji pamięci, apatii oraz spowolnienia ruchowego i myślowego. W trakcie konsultacji psychologicznej na zlecenie ZUS w dniu 12 kwietnia 2013 roku rozpoznano u wnioskodawcy afatyczne zaburzenia mowy (głównie w obrazie afazji sensorycznej znacznego stopnia), uniemożliwiającej logiczny kontakt z otoczeniem, wysokie prawdopodobieństwo obecności globalnego zespołu otępiennego z zaburzeniami procesów emocjonalnych i motywacyjnych, który uniemożliwia samodzielną egzystencję i powoduje zależność od najbliższego otoczenia. W 2002 roku wnioskodawca przebył zawał mięśnia sercowego, a w 2012 roku był operowany z powodu guza esicy i niedrożności jelit. U wnioskodawcy stwierdzono zespół psychoorganiczny otępienny ciężkiego stopnia w przebiegu przewlekłego narażenia na (...), chorobę wieńcową z przebyłym zwałem mięśnia sercowego oraz przebytą operację guza esicy. Narastanie procesu degradacji intelektualnej wnioskodawcy wynikało z długotrwałego narażenia na (...). U osób przewlekłe narażonych na (...) poza uszkodzeniem obwodowego układu nerwowego (polineuropatia) dochodzi do bezpośredniego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego – uszkodzenie układu piramidowego, pozapiramidowego, zaburzeń widzenia i rozwoju waskulopatii małych naczyń, która jest procesem przewlekłym i postępującym. Rozwój waskulopatii prowadzi do uszkodzenia naczyń mózgowych i rozwoju choroby małych naczyń mózgowych, mogącej manifestować się klinicznie uszkodzeniem zarówno funkcji poznawczych, zaburzeń piramidowych jak i zaburzeń chodu i równowagi. Narastanie dysfunkcji sprawności mentalnej wnioskodawcy od łagodnych zaburzeń poznawczych w latach 1996 – 2002 do ciężkiego otępienia w 2013 roku było związane przyczynowo z rozwojem waskulopatii spowodowanej długotrwałym narażeniem na (...). Współistnienie choroby nowotworowej oraz dysfunkcja pozawałowa sprawności układu sercowo – naczyniowego oraz wykonany zabieg w znieczuleniu ogólnym mogły spowodować jedynie nasilenie już trwającego i postępującego procesu degeneracyjnego.

Sąd I instancji ustalił, że wnioskodawca jest obecnie całkowicie niezdolny do samodzielnej egzystencji. Zatrucie dwusiarczkiem węgla spowodowało, że proces starzenia u wnioskodawcy ma charakter nieprawidłowy, a jego zdolności regeneracyjne zostały osłabione. U wnioskodawcy w związku z chorobą zawodową istnieje obecnie 100% uszczerbek na zdrowiu.

Dokonując oceny materiału dowodowego Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne i nie budzące wątpliwości dowody w postaci zebranych w aktach sprawy dokumentów oraz dokumentów zawartych w załączonych aktach organu rentowego. W ocenie Sądu I instancji szczególne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miały opinie biegłych neurologa M. K., psychologa J. J. oraz w części psychiatry A. R.. Sąd Rejonowy podniósł, że biegły neurolog M. K. w swojej opinii szczegółowo opisał stan zdrowia wnioskodawcy, wskazał na progresję stanu dysfunkcji zdolności mentalnych wnioskodawcy i powołując się na aktualne wyniki badań naukowych wykazał związek między istniejącym obecnie stanem ciężkiego otępienia K. W., a stwierdzoną u niego chorobą zawodową. Sąd I instancji wskazał również, że wnioski biegłego podzielił pełnomocnik wnioskodawcy. Organ rentowy zgłosił zaś zastrzeżenia, co do których biegły szczegółowo odniósł się w opinii uzupełniającej, dodatkowo rozszerzając argumentację. W swoim wywodzie

biegły wykazał podnoszony przez ZUS zarzut braku związku między stanem ciężkiego otępienia wnioskodawcy, a istniejącym u K. W. nadciśnieniem tętniczym. Z uwagi na zgłaszane przez ZUS dalsze zarzuty do opinii biegłego, Sąd Rejonowy dopuścił dowód z opinii biegłego psychologa, który podzielił argumentację biegłego neurologa. Zarzuty ZUS zgłoszone do opinii biegłego psychologa Sąd Rejonowy uznał za nietrafne. Sąd I instancji podniósł, że nie można stwierdzić przekroczenia kompetencji przez biegłego tylko dlatego, że w swojej opinii, odnosząc się do zastrzeżeń i twierdzeń ZUS, nie podzielił stanowiska organu rentowego. Natomiast odnosząc się do opinii biegłej psychiatry A. R. Sąd I instancji wskazał, że biegła tożsamo opisała stan zdrowia wnioskodawcy, powiązała rozwój procesów dysfunkcji mentalnych wnioskodawcy z istniejącą u niego chorobą zawodową. Sąd Rejonowy podniósł, że biegła przy tożsamo ustalonym stanie zdrowia wnioskodawcy, wskazała jednak wartość 80% uszczerbku na zdrowiu, nie wskazując przyczyn odmiennego ustalenia od dokonanego przez biegłych neurologa i psychologa. Dlatego w ocenie Sądu Rejonowego opinia biegłej psychiatry mogła być uznana za przydatną przy ustaleniach faktycznych jedynie w części dotyczącej opisu stanu zdrowia wnioskodawcy i związku jego stanu ciężkiego otępienia z chorobą zawodową. W zakresie zaś ustalonego uszczerbku na zdrowiu za miarodajne i właściwie wykazane Sąd I instancji uznał wnioski biegłych M. K. i J. J.. W ocenie Sądu Rejonowego dalsze zarzuty ZUS do opinii były nietrafne, gdyż ograniczały się w istocie do polemiki z opiniami biegłych sądowych, a nie zawierały merytorycznej argumentacji. Tym samym Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosków organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii kolejnych biegłych sądowych.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał odwołanie za zasadne. Sąd I instancji powołał się na art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz.1673 ze zm.) zgodnie z którym z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej przysługuje jednorazowe odszkodowanie - dla ubezpieczonego, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. Sąd Rejonowy przywołał także treść art. 12 ust. 2 wyżej wymienionej ustawy stanowiącego, że jeżeli skutek pogorszenia się stanu zdrowia, stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu będący następstwem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, który był podstawą przyznania jednorazowego odszkodowania, ulegnie zwiększeniu co najmniej o 10 punktów procentowych, przysługujące ubezpieczonemu jednorazowe odszkodowanie podwyższa się o kwotę wynikającą z art. 55 ust. 1 wyżej wymienionej ustawy. Sąd I instancji podniósł, że ustalenie stopnia uszczerbku następuje zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 roku w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz. U. 234, poz. 1974). Sąd Rejonowy wskazał, że w niniejszej sprawie ZUS, działając na podstawie powyższych regulacji, ustalił u wnioskodawcy brak zwiększonego uszczerbku na zdrowiu, bowiem w 1996 roku stwierdzono uszczerbek w wysokości 40 %, a w 2013 roku ustalono, iż nie uległ on zwiększeniu. W toku postępowania ustalono jednak, że uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy wynosi obecnie 100%. Stąd też zdaniem Sądu Rejonowego skutkowało to uznaniem, że nastąpiło zwiększenie uszczerbku na zdrowiu o 60 %. Sąd Rejonowy orzekając o kosztach postępowania powołał się na przepis art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 6 ust. 4 ustawy z dnia 30 czerwca 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych przez błędne przyznanie wnioskodawcy odszkodowania w wysokości odpowiadającej 60% uszczerbku na zdrowiu, podczas gdy uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy wynosi nadal 40% i brak jest podstaw do przyznania większego odszkodowania.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest w części zasadna.

Na wstępie należy wskazać, że Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, o czym stanowi przepis art. 378 k.p.c. Powyższe oznacza zakaz wykraczania przez sąd drugiej instancji poza te granice oraz nakaz rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Sąd II instancji, rozpoznający sprawę na skutek apelacji, nie jest jednak związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiąże go zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego. Sąd ten ma więc pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. W konsekwencji może, a jeżeli je dostrzeże, powinien, naprawić wszystkie naruszenia prawa materialnego, niezależnie od tego, czy zostały wytknięte w apelacji, pod warunkiem że mieszczą się w granicach zaskarżenia. Innymi słowy, sąd apelacyjny - bez względu na stanowisko stron oraz zakres zarzutów - powinien zastosować właściwe przepisy prawa materialnego. Nie naprawienie błędów sądu I instancji w tym zakresie byłoby równoznaczne ze świadomym ich powieleniem w postępowaniu rozpoznawczym na wyższym szczeblu instancji, czego nie można zaaprobować (tak uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55).

Organ rentowy zarzucił w apelacji, że Sąd I instancji naruszył przepis art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1242). Przepis ten stanowi, że z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej przysługuje jednorazowe odszkodowanie dla ubezpieczonego, który doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. ZUS nie podniósł natomiast naruszenia art. 12 ust. 2 ww. ustawy, w myśl którego jeżeli wskutek pogorszenia się stanu zdrowia stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu będący następstwem wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, który był podstawą przyznania jednorazowego odszkodowania, ulegnie zwiększeniu co najmniej o 10 punktów procentowych, jednorazowe odszkodowanie zwiększa się o 20% przeciętnego wynagrodzenia za każdy procent uszczerbku na zdrowiu przewyższający procent, według którego ustalone było to odszkodowanie, z zastrzeżeniem art. 55 ust. 2. A to ten przepis był podstawą orzeczenia wydanego przez Sąd I instancji.

Podnosząc naruszenie prawa materialnego skarżący w uzasadnieniu apelacji wskazał, że Sąd Rejonowy niewłaściwie ocenił opinie biegłych opiniujących w sprawie i na podstawie wyłącznie opinii biegłych psychologa oraz neurologa (z pominięciem opinii biegłego psychiatry) ustalił, że uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy w związku z chorobą zawodową uległ zwiększeniu o 60%.

Odnosząc się do tego zarzutu stwierdzić należy, że rację ma apelujący, iż Sąd Rejonowy nie nieprawidłowo ocenił opinię biegłego psychologa. Biegły psycholog wydaje mianowicie wyłącznie opinię pomocniczą dla lekarza biegłego psychiatry i nie ma prawa stawiać wniosków orzeczniczych. To jednak, że biegły psycholog J. J. w swojej opinii takie wnioski postawił i stwierdził, że obecnie u wnioskodawcy uszczerbek na zdrowiu w związku z chorobą zawodową uległ zwiększeniu o 60%, wynika z nieprawidłowo zakreślonej przez Sąd I instancji tezy dowodowej zawartej w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii tego biegłego. Sąd Rejonowy nie dopuścił bowiem dowodu z opinii biegłego psychologa na okoliczność oceny stopnia deterioracji funkcji poznawczych u wnioskodawcy i ich tła, o co wnosił organ rentowy, ale na okoliczność czy nastąpił u wnioskodawcy zwiększony stały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu w związku z chorobą zawodową, a w szczególności, czy nastąpiła dysfunkcja poznawcza, w jakim stopniu i na jakim tle. Stąd też znalazły się w opinii biegłego J. J. również wnioski orzecznicze. Niemniej jednak, w opinii biegłego psychologa znajdują się nie tylko te wnioski, ale także wnioski w zakresie objawów uszkodzenia mózgowia występującego u wnioskodawcy oraz wnioski neuropsychologiczne. Należy przy tym zwrócić uwagę na to, że biegły w opinii swej wskazał, iż w ocenie psychologicznej występujące u wnioskodawcy obecnie zaburzenia procesów poznawczych są zapewne wynikiem zarówno wynikiem działania środków znieczulających użytych podczas operacji w 2012 roku, jak i przewlekłego zatrucia dwusiarczkiem węgla. Opinia biegłego psychologa, jako pomocnicza, została uwzględniona przez biegłego z zakresu psychiatrii A. R., która także wskazała w swej opinii, że do nagłego pogorszenia funkcji poznawczych doszło u wnioskodawcy podczas hospitalizacji, kiedy to przeżył on operację z znieczuleniu ogólnym, co wiąże się z wahaniami ciśnienia krwi zaburzającego ukrwienie mózgu. W związku z tym biegła uznała, że u wnioskodawcy doszło najprawdopodobniej do koincydencji przyczyn, to jest pierwotnego wpływu dwusiarczku węgla uszkadzającego naczynia oraz uszkodzenia naczyń krwionośnych związanych z naturalnym procesem starzenia się organizmu. Stąd biegła psychiatra A. R. stwierdziła, że uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy będący skutkiem

choroby zawodowej uległ zwiększeniu o 40%. Nie ma zatem racji Sąd I instancji, że biegła psychiatra nie uzasadniła, dlaczego wielkość zwiększonego uszczerbku na zdrowiu oceniła inaczej, niż biegły neurolog. Co więcej, słusznie zarzuca organ rentowy, że biegły neurolog, którego opinia stała się podstawą dokonania ustaleń w sprawie, ocenił zaburzenia funkcjonowania wnioskodawcy w sferze psychicznej, choć do takiej oceny uprawniona była biegła lekarz psychiatra.

Należy podkreślić, że skoro zadaniem Sądu było w niniejszej sprawie ustalenie, czy u wnioskodawcy nastąpiło zwiększenie uszczerbku na zdrowiu, będącego skutkiem choroby zawodowej, a na zwiększenie to mają wpływ schorzenia psychiatryczne oraz neurologiczne, to Sąd Rejonowy powinien był dopuścić dowód z łącznej opinii biegłych o ww. specjalnościach. I taki dowód dopuścił Sąd Okręgowy. Biegłe: neurolog B. S. oraz psychiatra K. O. wprawdzie sporządziły na piśmie oddzielne opinie (z przyczyn wskazanych przez biegłą psychiatrę w piśmie z dnia 29 czerwca 2015 roku), jednakże na rozprawie w dniu 22 marca 2016 roku wydały opinię łączną. Na podstawie opinii ww. biegłych należy stwierdzić, że aktualnie u K. W. występują:

- ołepienie znacznego stopnia w przebiegu przewlekłego zatrucia dwusiarczkiem węgla ((...));
- stan po operacji guza esicy z wytworzeniem stomii jelita grubego;
- przebyty incydent niedokrwienia mózgu (po zabiegu operacyjnym w październiku 2012 roku) z niedowładem połowicznym prawostronnym, objawami afazji sensorycznej oraz zaburzeń praktyki;
- przebyty zawał mięśnia sercowego w 2002 roku;
- nadciśnienie tętnicze w wywiadzie.

Stały uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy wynosi obecnie 100%, w tym pozostający w związku ze stwierdzoną u niego chorobą zawodową – 80%. Uszczerbek na zdrowiu wnioskodawcy w związku z chorobą zawodową uległ więc zwieszeniu o 40%, a 20% związane jest z chorobami samoistnymi oraz wiekiem wnioskodawcy. Uszczerbek wnioskodawcy z tytułu choroby zawodowej należy zaliczyć do pozycji zatrucie ostre albo przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne. Jest to pozycja 183 załącznika do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 roku w sprawie w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 954).

Opinię łączną biegłe wydały po wcześniejszym, to jest na potrzeby sporządzenia opinii pisemnych, zapoznaniu się z dokumentacją medyczną wnioskodawcy i przeprowadzeniu badania podmiotowego i przedmiotowego. Z informacji zawartych w przedstawionej dokumentacji i badań wyprowadziły logiczne wnioski, określiły schorzenia, na jakie wnioskodawca cierpi, określiły stopień ich zaawansowania, a następnie na rozprawie przed Sądem Okręgowym wydały opinię łączną w zakresie zwiększonego u wnioskodawcy uszczerbku na zdrowiu wskutek choroby zawodowej.

Skoro zatem uszczerbek ten uległ zwiększeniu o 40%, (a nie 60%), to wyrok Sądu Rejonowego musiał zostać stosownie zmieniony.

W pozostałej zaś części apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Zauważyć należy, że choć organ rentowy w piśmie procesowym z dnia 21 stycznia 2016 roku zgłosił zastrzeżenia do pisemnej opinii biegłej psychiatry K. O. oraz wniósł o konfrontację stanowisk biegłych, to jednak pełnomocnik ZUS nie stawił się na rozprawie w dniu 22 marca 2016 roku, na którą Sąd Okręgowy wezwał ww. biegłą oraz biegłą neurologa B. S.. ZUS nie zgłosił żadnych zastrzeżeń do opinii łącznej wydanej na rozprawie przez biegłą psychiatrę i neurologa. Stąd też Sąd Okręgowy, uznając opinię łączną za przekonującą i spełniającą wymagania art. 278 k.p.c. i 285 § 1 i 2 k.p.c. poczynił na jej podstawie ustalenia faktyczne oraz jednocześnie nie znalazł podstaw do dopuszczania dowodu z opinii Instytutu Medycyny Pracy, o co wnioskował skarżący.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., orzekł, jak w punktach „1” i „2’ sentencji. O kosztach procesu za druga instancję orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c.